

SEĆANJE NA LJUBAV

Alison Ričman

SEĆANJE NA LJUBAV

*Prevod sa engleskog
Tamara Grubor*

Mono i Manjana
2012.

Naslov originala
The Lost Wife, Alyson Richman
Copyright © 2011 by Alyson Richman
Sva prava zadržana
Prava za srpsko izdanje © Mono i Manjana, 2012.

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Srđan Krstić

Urednik
Ivana Benović

Prevod
Tamara Grubor

Lektura
Kristina Cvetković

Kompjuterska priprema
Mono i Manjana

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

E-mail: office@monoimanjana.rs
www.monoimanjana.rs

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.111(73)-31

РИЧМАН, АЛИСОН
Sećanje na ljubav / Alison Ričman ; prevod sa engleskog Tamara Grubor. - Beograd
: Mono & Manjana, 2012 (Lazarevac : Elvod-print). - 336 str. ; 21 cm

Prevod dela: The Lost Wife / Alyson Richman.
- Tiraž 1.000. - Alison Ričman: str. 336.

ISBN 978-86-7804-786-2
COBISS.SR-ID 193102348

ŠARLOTI, ZAKARIJU I STIVENU,
KAO I MOJIM RODITELJIMA SA LJUBAVLJU.

UZ POSEBNU ZAHVALNOST KNJIŽARI *Book Revue*

Ja sam moj voljeni i moj voljeni pripada meni.

Pesma Solomonova 6:3

POGLAVLJE 1

Njujork 2000.

Namenski se obukao za ovu priliku, odelo mu je bilo ispeglano, a cipele su sijale. Dok se brijao, pažljivo je okretao obraze ka ogledalu kako bi se uverio da mu nije promakla nijedna dlaka. Ranije tog popodneva, kupio je čak i pomadu sa mirisom limuna kako bi zagladio par preostalih lokni.

Imao je samo jednog unuka, jedino unučće zapravo, i ovom venčanju se radovao već mesecima. Iako se video sa mladom samo nekoliko puta, dopala mu se od početka. Bila je vedra i očaravajuća, lako ju je bilo nasmejati i posedovala je eleganciju koja pripada nekom ranijem vremenu. Nije shvatao kako je to retka osobina sve do sada. Sedeo je zureći u nju dok ju je njegov unuk čvrsto držao za ruku.

Čak i sada, dok je ulazio u restoran gde se održavala probna večera, osećao je kao da ga je nešto, kada je ugledao ovu mladu devojkicu, vratilo u neko drugo vreme. Posmatrao je

kako se neki od gostiju nesvesno dodiruju po vratu, jer je njen vrat, izdižući se iz haljine od somota koju je nosila, bio tako lep i dug da je izgledala kao da je iskoračila iz neke Klimtove slike. Kosa joj beše skupljena u labavu punđu, a dva mala leptira od dragulja sa svetlucavim antenama bila su prikačena tačno iznad njenog levog uva, odajući utisak da su ova krilata bića tek sletela na njenu crvenu kosu.

Unuk je nasledio dedine tamne, neposlušne kovrdže. Za razliku od svoje buduće mlade, on se nervozno vrpeljio, dok se činilo da ona klizi po prostoriji. Činilo se da bi mu bilo ugodnije da u rukama drži knjigu, a ne čašu šampanjca. Međutim, između njih je postojala neka lakoća, ravnoteža usled koje su savršeno odgovali jedno drugom. Oboje su bili pametni, visokoobrazovani pripadnici druge generacije Amerikanaca. U njihovom govoru nije se mogla primetiti ni trunčica naglasaka koja je krasila engleski jezik kojim su se služile njihove bake i deke. Najava venčanja u Njujork tajmsu tog nedeljnog jutra glasiće:

Elenor Tanc udala se sinoć za Džejsona Bauma u sali *Duga* na Menhetnu. Službu je obavio rabin Stiven Švarc. Mlada, koja ima 26 godina, završila je koledž Amherst i trenutno radi u odseku za dekorativnu umetnost aukcijske kuće Kristi. Mladin otac, doktor Džeremi Tanc, onkolog je u memorijalnoj bolnici Sloun-Ketering na Menhetnu. Njena majka, Eliza Tanc, radi kao savetnik za izbor zanimanja u njujorškim javnim školama. Mladoženja, dvadesetosmogodišnjak, diplomirao je na Univerzitetu Braun i završio prava na Jejlu, a trenutno je saradnik u firmi Kejhil, Gordon & Rejndel. Njegov otac, Bendžamin Baum,

donedavno je bio advokat u preduzeću Kravat, Svejn & Mur u Njujorku. Mladoženjina majka, Rebeka Baum, učiteljica je u penziji. Par se upoznao preko zajedničkih prijatelja.

Za glavnim stolom, upoznali su se jedini živi baka i deka i s mladine i s mladoženjine strane. Ponovo, mladoženjin deka imao je utisak da se preselio u neko drugo vreme zbog žene koja je stajala pred njim. Bila je decenijama starija od svoje unuke, ali u njenom liku beše nešto poznato. On je to odmah osetio, od prvog trenutka kada joj je ugledao oči.

„Ja vas znam odnekud“, konačno je uspeo da progovori, iako mu se činilo da se obraća kakvom duhu, a ne ženi koju je upravo upoznao. Telo mu je reagovalo na snažan način koji nije sasvim razumeo. Zažalio je što je popio onu drugu čašu vina. Nešto mu se prevrtalo u stomaku. Jedva da je mogao da diše.

„Mora da grešite“, rekla je učtivo. Nije želela da ispadne neljubazna, ali ona se takođe mesecima unapred radovala unukinom venčanju i nije želela da joj išta pomuti veselje te večeri. Dok je posmatrala devojku kako usmerava goste gde treba da idu, i njih kako se pozdravljaju sa njom gurajući kovertu u njene i Džejsonove ruke, morala je da se uštine kako bi se uverila da je još živa i da prisustvuje svemu tome.

Međutim, starac pored nje nije odustajao.

„Definitivno mislim da vas znam odnekud“, ponovio je.

Ona se okrenula i sada još jasnije pokazala svoje lice. Izborano lice. Svoju sedu kosu. Svoje svetloplave oči.

Međutim, senka nečeg tamnoplavog pod providnom tkaninom njenog rukava izazvala je jezu koja prostruja njegovim starim žilama.

„Vaš rukav...“ Ruka mu se tresla kada je prstom pipnuo svilu.

Njeno lice se zgrči kad joj je dotakao ruku, a osećaj nelagodje koji je preplavi, bio je očigledan.

„Vaš rukav, mogu li?“ Znao je da se ponaša nekulturno. Pogledala je pravo u njega.

„Mogu li da vidim vašu ruku?“, rekao je ponovo. „Molim vas.“ Ovoga puta glas mu je zvučao skoro kao glas očajnika.

Sada je već zurila u njega, očiju prikovanih za njegove. Kao u transu, zavrnila je rukav. Tu, na njenoj podlaktici, odmah do malog braonkastog belega, bilo je istetovirano šest brojeva.

„Da li me se sada sećaš?“, upitao je drhteći.

Pogledala ga je ponovo, kao da pred njom stoji duh.

„Lenka, to sam ja“, rekao je. „Jozef. Tvoj muž.“

POGLAVLJE 2

Njujork 2000.

Prethodne noći izvadila je sliku iz kartonske futrole u kojoj je stajala i razvila je poput neke stare mape. Preko šezdeset godina nosila ju je svuda sa sobom. Prvo skrivenu u jednoj staroj torbi, zatim urolanu u jedan metalni cilindar i zakopanu ispod podnih dasaka, da bi je na kraju sakrila iza nekoliko kutija u natrpanom ormaru.

Slika je naslikana tankim potezima crne i crvene boje. Živahna energija izbijala je kroz svaku liniju, jer je autor žurio da uhvati ovaj prizor što je brže moguće.

Uvek se plašila da je izloži, kao da bi samo izlaganje svetlu i vazduhu ili čak gore, pogledima posetioca, bilo previše za njenu nežnu površinu. Stoga je ostala u skućenoj kutiji, daleko od Lenkinih misli. Nedeljama ranije, dok je ležala u krevetu, odlučila je da će slika biti svadbeni poklon njenoj unuci i njenom izabraniku.

LENKA

Kada se Vltava zamrzne, dobija boju školjke ostriga. Kao dete, posmatrala sam ljude kako spasavaju labudove iz njenog zaleđenog toka, ledenicama sekući sve u šta bi se njihove noge upetljale.

Rodila sam se kao Lenka Jozefina Majzel, najstarija kćerka jednog staklara iz Praga. Živeli smo na nasipu Smetanovo, u jednom stanu nepravilnog oblika, gde su prozori preko celog zida gledali na reku i most. Zidove su krasile crvene tapete i pozlačena ogledala, u salonu se nalazio izgraviran nameštaj, a moja prelepa majka je cele godine mirisala na ljiljane. I dalje se vraćam svom detinjstvu kao da je san. Palačinkama posluženim sa džemom od kajsije, šoljama vrućeg kakaa i klizanju na Vltavi. Mojoj kosi skupljenoj pod kapom kada pada sneg.

Svuda smo videli svoj odraz: u ogledalima, prozorima, reci ispod stana, u prozirnim površinama očeve staklarije. Majka je imala posebnu vitrinu punu čaša za svaku priliku. Tu su bile čaše za šampanjac, na kojima su bili izgravirani tanani cvetovi, posebni vrčevi za vino sa pozlaćenim ivicama i matiranim vrhovima, čak i crvenkaste čaše za vodu koje su odavale ružičasto svetlo kada bi se podigle na sunce.

Moj otac je voleo lepotu i fine stvari i verovao je da njegova profesija stvara i jedno i drugo, koristeći hemiju savršenih proporcija. Nisu dovoljni samo pesak i kvarc kako bi se napravilo staklo. Takođe su potrebni vatra i dah iz pluća. „Duvač stakla je i ljubavnik i davalac života“, jednom je rekao u prepunoj trpezariji gostiju koji su došli na večeru. Podigao je jednu čašu za vodu sa stola. „Sledeći put kada budete pili iz jedne od čaša, setite se usana koje su napravile blagi, elegantni oblik iz koga sad pijete i koliko je samo pogrešaka razbijeno u

parčiće i ponovo izliveno kako bi se napravio savršen komplet od dvanaest komada.“

Zatim bi svakog gosta oduševio kada bi okrenuo čašu ka svetlu. Ali mu nije bila namera da te večeri bude prodavac ili da prikaže spektakl. Iskonski je voleo dar umetnika da stvori objekat koji je u isto vreme čvrst i krhak, providan, a opet može da reflektuje boje. Verovao je da lepota postoji i u najravnijoj površini stakla i u onom koje krase naborani talasići.

Posao ga je vodio širom Evrope, ali je uvek ulazio u našu kuću na isti način kao što je iz nje odlazio. Košulja mu je bila bela i izgužvana, a vrat mirisao na kedrovinu i karanfilić.

„*Milacku*“, rekao bi na češkom kada bi snažnim šakama obuhvatio majčin struk. „Ljubavi.“

„*Lasko moje*“, ona bi odgovorila kada bi im se usne spojile. „Moja ljubavi.“

Čak i posle decenije braka, otac je bio opčinjen njome. Mnogo puta se vraćao kući sa poklonima koje je kupio samo zato što su ga podsetili na nju. Minijaturna metalna ptica čija su pera detaljno izlivena, pojavila bi se pored njene čaše sa vinom, ili bi na svom jastuku zatekla kutijicu sa malim medaljonom od zrna bisera. Moj omiljeni poklon bio je jedan drveni radio sa divnim sunčevim zracima koji su se širili iz sredine, kojim je iznenadio majku nakon puta u Beč.

Ako bih zatvorila oči i prisetila se prvih pet godina svog života, videla bih očevu ruku na dugmetu za podešavanje tog radija. Čuperak tamnih dlaka na njegovim prstima dok je podešavao radio tražeći jednu od nekoliko stanica koje su puštale džez, egzotični, novi zvuk, koji je na našim talasima tek počinjao da se pušta te 1924. godine.

Vidim kako okreće glavu i osmehuje nam se, pružajući ruku ka meni i majci. Osećam toplinu njegovog obraza dok

me podiže i stavlja moje noge oko svog struka, drugom rukom navodeći majku da napravi okret.

Osećam miris začinjenog vina kako se jedne hladne januarske noći širi iz prefinjenih vrčeva. Spolja, visoki zidovi našeg stana prekriveni su injem, ali unutra je toplo. Svetlo dugačkih narandžastih sveća treperi preko lica muškaraca i žena koji su se okupili u salonu ne bi li čuli gudački kvartet koji je otac pozvao da svira te večeri. Tu je i majka, u sredini. Dugim prstima poseže za koktel-sendvičem. Na ruci joj je nova narukvica. Poljubac od oca. I ja koja gvirim iz svoje sobe, špijunirajući njihovu raskoš i bezbrižnost.

Tu su i tihe večeri. Nas troje za stolom igramo karte. Šopen svira u pozadini. Majka koja bi raširila karte tako da samo ja mogu da ih vidim. Osmejak koji bi joj zaigrao oko usana. Otac koji bi se pretvarao da gundča dok pušta majku da pobedi.

Noću, majka bi me ušuškala u krevet i rekla da zatvorim oči. „Zamisli boju vode“, šapnula bi mi na uvo. Druge noći, predložila bi boju leda. Sledeće, boju snega. Ja bih zaspala uz misli o tim nijansama kako se menjaju i pretapaju u svetlost. Naučila sam da zamislim različite tonove plave, nežne boje lavande i najsvetlije nijanse bele. A kroz taj postupak, moji snovi su posejani u tajnoviti proces promene.

LENKA

Lusi je došla jednog jutra s pismom. Pružila je kovertu ocu, koji ga je naglas pročitao majci. *Devojka nema nikakvog prethodnog iskustva kao dadilja*, pisao je njegov kolega. *Ali ima prirodan dar za decu i izuzetno je lojalna.*

Moja prva sećanja na Lusi govore da je izgledala dosta mlađe za nekog ko ima osamnaest godina. Izgledala je skoro kao dete, a njeno telo se gubilo u dugačkom kaputu i haljini. Ali kada se spustila na kolena kako bi me pozdravila, odmah me je dirnula toplina njenih raširenih ruku. Svakoga jutra kad bi došla kod nas, donosila je sa sobom blagi miris cimeta i oraščića, kao da je baš tog jutra pekla i donosila topli i mirisni slatki paket, koji je nemoguće odbiti.

Lusi nije bila naročito lepa. Bila je poput ravne linije karkvog arhitekta, sa oštrim i uglastim crtama lica. Njene jake jagodične kosti izgledale su kao da su izvajane dletom; njene oči bile su krupne i crne, usne male i tanke. Ali poput mračne šumske nimfe iz starih bajki, Lusi je posedovala sebi svojstvenu magiju. Nakon samo nekoliko dana rada kod nas, svi smo postali opčinjeni njome. Kada je pričala bajke, prstima bi prolazila kroz vazduh, poput harfiste koji trza zamišljene žice. Kada je trebalo da se obavljaju kućni poslovi, pevušila je pesme koje je čula od svoje majke.

Moji roditelji nisu posmatrali Lusi kao služavku, već kao člana naše već velike porodice. Jela je zajedno sa nama, sedeći za velikim trpezarijskim stolom na kome je uvek bilo mnogo hrane. Iako nismo jeli košer¹ hranu, i dalje nikada nismo pili mleko kada smo jeli meso. Lusi mi je prve nedelje greškom sipala mleko uz govedu gulaš, a majka joj je kasnije rekla da mi ta dva ne mešamo, i ta se greška nikada više nije ponovila.

Moja svet je postao manje zaštićen i svakako zabavniji nakon Lusinog dolaska. Naučila me je kako da ulovim žabu u zamku ili kako da pecam sa jednog od mostova na Vltavi. Sjajno je pričala priče, stvarajući čitav niz likova od raznoraznih ljudi

¹ Hrana pripremljena u skladu sa jevrejskim običajima. Prim. prev.

koje bismo srele tokom dana. Čovek kod koga smo pored sata na trgu u starom gradu kupile sladoled, možda bi se te večeri pojavio kao čarobnjak u priči. Žena od koje smo na pijaci kupile jabuke, možda bi kasnije postala kakva stara princeza koja se nikad nije oporavila od slomljenog srca.

Često sam se pitala da li je moj dar za crtanje otkrila Lusi ili moja majka. Koliko se sećam, majka mi je kupila prvi komplet drvenih bojica, a Lusi mi je kupila prve tempere.

Znam da je Lusi bila ta koja je prva počela da me odvođi u park, noseći blok sa papirima i kutiju u kojoj su mi stajale olovke. Raširila bi ćebence blizu jednog malog jezera gde su dečaci puštali svoje papirne brodiće, onda bi legla na leđa i posmatrala oblake dok sam ja crtala, list za listom.

U početku sam crtala male životinje. Zečeve. Veverice. Pticu crvenih grudi. Ali ubrzo sam pokušala da nacrtam Lusi, a zatim čoveka koji čita novine. Kasnije su to bili zahtevniji prizori, poput moje majke koja gura kolica. Nijedan od tih crteža nije bio dobar. Ali kao bilo koje dete koje tek počinje da crta, vežbala sam stalno ponavljajući. Moja posmatranja su na kraju počela da se povezuju sa pokretima ruke.

Nakon sati koje sam provela napolju crtajući, Lusi bi pokupila moje crteže i donela ih u stan. Majka bi pitala kako smo provele dan, a Lusi bi uzela crteže koji su joj se najviše svideli i okačila ih na zid u kuhinji. Majka bi pažljivo osmotrila moj rad i zatim me čvrsto zagrlila. Imala sam oko šest godina kada sam je prvi put čula kako kaže: „Lenka, da li znaš da sam ja bila ista kao ti u tom uzrastu – uvek sam u ruci imala papir i olovku.“ To je bilo prvi put da čujem majku kako nas poredi, a kao detetu koje, zbog svoje tamne kose i bleđih očiju, više liči na svog oca nego na majku, radost što nas dve imamo nešto zajedničko doprla je pravo do mog srca.